

Meer melk beter kalf : Melkgift zoogkoeien verschilt sterk

INTRO: Melktechniek, kalfmoment, leeftijd, voeding, genetische potentie: tal van factoren beïnvloeden de melkproductie. Gemiddeld produceert een zoogkoe dagelijks 7 kilo melk.

AUTEUR: Jacco Keuper

TEKST:

Vleesvee is er voor het vlees, niet voor de melk. Toch is melkproductie ook bij zoogkoeien van belang. Voldoende melk betekent een goede start, weerstand en groei van kalveren.

De melkproductie van zoogkoeien is lang niet zo hoog als van melkvee. Gemiddeld produceren zoogkoeien 7 kilo melk per dag. Dit komt niet alleen door selectie op vleeseigenschappen. Ook de melkmethode heeft zijn invloed. De techniek van een zogend kalf is anders dan van een melkmachine. Bovendien melkt het kalf in het algemeen slecht uit (het stopt als het verzadigd is, niet als de uier leeg is) en met wisselende intervallen (het drinkt wanneer het trek heeft). Dit heeft ook een remmende werking op de productie.

Er is echter een grote variatie tussen dieren. Onderzoek met Belgisch Witblauwe koeien aan het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO) in het Belgische Merelbeke onderstreept het gemiddelde van 7 kilo per dag. Echter de spreiding loopt van 3 tot 13 kilo (grafiek 1). Er is geen stijgende of dalende lijn in de productie; de spreiding blijft gedurende de lactatie. De productie van een individuele koe is daarom moeilijk te voorspellen.

In de praktijk zal de productie van Witblauwen wat hoger liggen dan deze meting. De melkopname is vastgesteld door de kalveren twee maal daags voor en na het zogen te wegen. Kalveren die de keus hebben zogen zeker tien keer per dag.

Kalfmoment beïnvloedt productie

Het Franse onderzoeksinstituut INRA bracht de productiecurves van een aantal Franse vleesrassen in kaart (grafiek 2). De melkproductie van Saler is hoger en daalt minder snel dan van Charolais. Het verloop van de lactatie bij Limousin is vergelijkbaar met die van Charolais, alleen dan op een lager niveau. Alle drie rassen kalven anderhalve maand voor ze de weide in gaan. De productie stijgt naar een piek, ongeveer 1 maand na kalven. Het meigras zorgt voor een nieuwe opleving. Het moment van kalven is ook van invloed op de liters. Charolais die 3 maanden voor de weideperiode kalven, pieken eerst net zo hoog. De tweede piek is, net als de totale productie in de weideperiode, lager.

Saler- en Maine Anjou-koeien hebben de hoogste melkproductie. INRA meette de eerste 3 maanden van de lactatie een gemiddelde dagproductie van 8 à 9 kilo. De gedeelde derde plek is voor Charolais, Blonde d'Aquitaine en Aubrac met 7 à 8 kilo. De dagproductie van Limousin is met 6 à 7 kilo het laagst van de Franse rassen.

Belgisch Witblauwe-koeien komen met een dagproductie van 7,13 kilo, over dag 50 tot 200 van de lactatie, het best uit onderzoek van de US Meat Animal Research Center (grafiek 3). Aberdeen Angus zit daaronder met 6,03 kilo per dag. Daarna volgen Piëmontese en Hereford met respectievelijk 5,86 en 5,61 kilo.

Effect fokkerij niet te meten

Bij melkvee is de erfelijkheidsgraad voor melkproductie 35 procent. Net als bij melkkoeien zal melkproductie bij zoogkoeien ook behoorlijk sterk erfelijk bepaald zijn, verwacht Wijbrand Ouweltjes van Praktijkonderzoek van ASG. Toch zijn er geen fokwaarden waarmee bij de stierkeuze rekening gehouden kan worden. Voor fokwaarden zijn gegevens nodig. En die zijn er niet, omdat geen zoogkoe meedraait in de melkcontrole (MPR).

Goedgevoerde dieren geven meer melk. Bij intensieve, bevelede rassen raden voervoorzichters aan wat krachtvoer te geven. Te goed in conditie voor kalven heeft echter negatieve invloed op de productie.

Leeftijd speelt ook mee. Een vaars produceert minder dan een koe.

Deskundigen in België raden zelfs aan kalveren van vaarzen direct na geboorte te spenen. Vaarzen zijn sneller tochtig als ze in de eerste 3 maanden minder conditie verliezen. De kalveren krijgen dan met zekerheid

voldoende melk. „We zien aan de bedrijfseconomische boekhouding dat bedrijven die dit toepassen een hoger arbeidsinkomen behalen“, zegt Guy Vandepoel, vleesveeconsulent van de Belgische Boerenbond. Daarbij baseert hij zich vooral op zijn ervaringen met Belgisch Witblauw. Ook bij andere vleesrassen zullen goede groei en vruchtbaarheid het hoogste inkomen geven. Toch zijn de streefwaarden bij extensievere rassen anders. Streven BWB-fokkers naar kalven op 26 maanden, bij Franse rassen geldt 3 jaar als ideaal omdat dieren dan beter uitgroeien.

Bij weinig melk dreigt vochttekort

Een gezond kalf kan dagelijks wel 15 liter moedermelk verwerken; 4 à 5 kilo is voldoende om de honger te stillen. Twee kilo is het absolute minimum voor levensonderhoud, maar dan komt het kalf wel vocht tekort. De dagelijkse vochtbehoefte ligt op 4 à 5 liter. Het is dan zaak dat het jonge kalf ook vocht op kan nemen. Dat bevordert de opname van brok en hooi. Ook als de situatie niet zo nijpend is, heeft een lagere productie gevolgen. Bij onderzoek in Merelbeke (grafiek 4) groeiden kalveren die weinig melk kregen gemiddeld in de eerste 16 weken 0,6 kilo per dag, tegen 1,2 kilo bij kalveren die veel melk kregen. Daar komt bij dat welvarende kalveren probleemlozer groeien en daarmee dus kleinere kans op uitval hebben.

Kader bij artikel:

Zó productie opvoeren

Tips en adviezen om de kalveren meer melk te laten opnemen of het nadeel op te heffen.

- Geef de koeien waarvan u vermoedt dat ze weinig melk geven een paar kilo krachtvoer bij. Zeker als ze ruwvoer van extensieve gronden krijgen.
- Zorg dat de kalveren voldoende biest krijgen in de eerste 36 uur. Help het kalf naar de uier als het die niet op eigen kracht vindt. Geef in het uiterste geval biest van andere (melk)koeien.
- Maak groepen met dieren van verschillende leeftijd om de vaarzen sneller in conditie te krijgen. Doe dit met compartimenten van vier koeien die aan een hangriem staan en waar de kalveren los bij lopen. Haal na enkele weken de vaars eruit, waardoor de kalveren bij drie koeien lopen.
- Koop een afgemolken melkkoe die dienst kan doen als pleegmoeder voor kalveren die te weinig melk van de moeder krijgen. Houd rekening met de hogere melkproductie van dit dier. Het is al snel nodig meerdere kalveren bij de pleegmoeder te laten, om diarree te voorkomen. Houd deze groep apart van de rest van de kudde, anders zal de biologische moeder uit jaloezie met de melkkoe gaan vechten.
- Speen de kalveren en fok ze met de hand op. Dit is echter een dure oplossing. U moet melkpoeder kopen, terwijl de koe er toch loopt. Bovendien is het arbeidsintensief. Voordeel is wel dat de kalveren meer in aanraking komen met de mens en daardoor makker zijn.
- Geef kalveren al op jonge leeftijd de mogelijkheid vast voer bij te vreten. Neem hiervoor geen A-brok, maar lichtverteerbare kalverbrok of kalvermuesli. Zorg dat kalveren ook makkelijk vers drinkwater kunnen opnemen.
- Houd de mineralenvoorziening van de koeien op peil. Bij tekort dalen de gehalten in de melk. Kalveren die weinig melk krijgen, zijn dan gevoeliger voor ziektes.
- Selecteer koeien met een lage productie en fok er niet mee verder.

Bijschrift figuren:

De productiecurve ligt op verschillende hoogte voor de rassen. Ook geeft eerder kalven een verlaging. Geef kalveren de mogelijkheid om vast voer op te nemen. Dit compenseert een tekort aan melk. Zorg ook voor drinkwater. De groei neemt toe met de melkname. Kalveren die veel melk krijgen, groeien twee keer zo veel. De productiecurve verschilt per ras. Die van BWB is hoger, maar loopt sneller af dan van Piëmontese.

De melkproductie van Belgisch Witblauwe-zoogkoeien loopt sterk uiteen. Er is geen lijn in te ontdekken. Circa een kwart van de kalveren kampt met vochttekort (< 4 kilo).

Een kalf drinkt op wisselende tijden en melkt slecht uit. Dat kost productie.